

UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE
SECURITATE

PERCEPȚIILE CETĂȚENILOR DESPRE LIDERII DE PARTID DIN EUROPA
DE EST

UN STUDIU COMPARATIV ÎNTRE UNGARIA ȘI ROMÂNIA

REZUMATUL TEZEI

Conducător de doctorat:

CȘ II dr. abil. Sergiu Gherghina

Student-doctorand:

Raluca Fărcaș

Cuprins

Introducere	
1. Liderii de partid și percepția politică	
1.1. <i>Cadrul conceptual</i>	
1.2. <i>Contextul teoretic în percepția politică</i>	
1.2.1. Teoriile consistenței	
1.2.2. Teoriile sociale cognitive: Teoria indiciului politic	
1.2.3. Scurtături cognitive în formarea percepțiilor despre politicieni	
1.2.4. Teoriile procesării informației	
1.3. <i>Personalitatea, background-ul și influența media asupra percepției</i>	
1.3.1. Personalitate și trăsăturile de caracter	
1.3.2. Background-ul liderilor politici	
1.3.3. Influența media asupra percepției	
1.4. <i>Lipsuri în cercetare</i>	
<i>Concluzii</i>	
2. Factorii individuali ai percepțiilor despre liderii de partid	
2.1.1. Factorii sistemici	
2.1.1.1. Sistemul politic: Împărțirea puterii, responsabilitatea	
2.1.1.2. Personalizare	
2.1.1.3. Dezbaterile din campanii	
2.1.2. Factorii instituționali	
2.1.2.1. Sistemul electoral.....	
2.1.2.2. Tipul de guvern	
2.1.2.3. Caracteristicile partidului.....	
2.2. <i>Partizanat, complexitate politică și similaritate percepută</i>	
2.2.1. Partizanat	
2.2.2. Complexitate politică	
2.2.3. Similaritate percepută	
2.3. <i>Vizibilitate, informații negative și vechime în funcție</i>	
2.3.1. Vizibilitate	
2.3.2. Informații negative	
2.3.3. Vechime în funcție	
2.4. <i>Conceptualizarea dimensiunilor trăsăturilor</i>	

2.4.1. Competență	
2.4.2. Integritate	
2.4.3. Încredere	
2.4.4. Empatie	
2.4.5. Carismă	
2.5. Variabile de control	
Concluzii	
3. Metodologie	
3.1. Selecția cazurilor	
3.1.1. Țări	
3.1.2. Partide politice	
3.1.3. Lideri de partid	
3.1.3.1. Ungaria	
3.1.3.2. România	
3.2. Colectarea datelor și măsurarea variabilelor	
3.3. Metoda de analiză	
Concluzii	
4. Prezentare generală a țărilor și partidelor politice	
4.1. Aspecte generale despre Ungaria și România	
4.2. Partidele politice Ungaria și România	
4.2.1. Dinamica partidelor din Ungaria între alegeri	
4.2.1.1. Alegerile Generale din 1990-1998: alternanța Conservatorilor și Socialiștilor la putere	
4.2.1.2. Alegerile Generale din 2002 și 2006: guvernele MSZP-SZDSZ	
4.2.1.3. Alegerile Generale din 2010-2022: dominația Fidesz-KDNP	
4.2.2. Dinamica partidelor din România între alegeri	
4.2.2.1. Alegerile Generale din 1990 și 1992: dominația FSN	
4.2.2.2. Alegerile Generale din 1996 și 2000: Conservatori vs. Socialiști	
4.2.2.3. Alegerile Generale din 2004-2012: de la PDL la USL	
4.2.2.4. Alegerile Generale din 2012-2020: de la dominația PSD la alianța PSD-PNL ...	
Concluzii	
5. Prezentare generală a liderilor de partid	
5.1. Liderii de partid din Ungaria	
5.1.2. Fidesz	
5.1.2. KDNP	

5.1.3. DK	
5.1.4. Momentum	
5.1.5. Jobbik	
5.1.6. MSZP	
5.1.7. PM	
5.1.8. LMP	
5.1.9. Mi Hazánk	
5.2. Liderii de partid din România	
5.2.1. PSD	
5.2.2. PNL	
5.2.3. USR	
5.2.4. UDMR	
5.2.5. AUR	
Concluzii	
6. Analiza și rezultatele pentru liderii din Ungaria	
6.1. Discuție generală	
6.2. Corelații bivariate	
6.2.1. Competența percepută	
6.2.2. Onestitatea percepută	
6.2.3. Încrederea percepută	
6.2.4. Empatia percepută	
6.2.5. Carisma percepută	
6.3. Regresii multivariate	
6.3.1. Competența percepută	
6.3.2. Onestitatea percepută	
6.3.3. Încrederea percepută	
6.3.4. Empatia percepută	
6.3.5. Carisma percepută	
6.4. Regresia celor mai mici pătrate	
6.5. Regresia logistică ordinală	
6.5.1. Competența percepută	
6.5.2. Onestitatea percepută	
6.5.3. Încrederea percepută	
6.5.4. Empatia percepută	

6.5.5. Carisma percepută	
6.6. <i>Vechimea în funcție</i>	
6.7. <i>Vechimea partidului</i>	
6.8. <i>Poziția în guvern</i>	
<i>Concluzii</i>	
7. Analiza și rezultatele pentru liderii din România	
7.1. <i>Discuție generală</i>	
7.2. <i>Corelații bivariate</i>	
7.2.1. Competența percepută	
7.2.2. Onestitatea percepută	
7.2.3. Încrederea percepută	
7.2.4. Empatia percepută	
7.3. <i>Regresii multivariate</i>	
7.3.1. Competența percepută	
7.3.2. Onestitatea percepută	
7.3.3. Încrederea percepută	
7.3.4. Empatia percepută	
7.4. <i>Regresia celor mai mici pătrate</i>	
7.5. <i>Regresia logistică ordinală</i>	
7.5.1. Competența percepută	
7.5.2. Onestitatea percepută	
7.5.3. Încrederea percepută	
7.5.4. Empatia percepută	
7.6. <i>Vechimea în funcție</i>	
7.7. <i>Vechimea partidului</i>	
7.8. <i>Poziția în guvern</i>	
<i>Concluzii</i>	
Concluzii	

Relevanță și obiective

Lucrarea cu titlul „Percepțiile cetățenilor despre liderii de partid din Europa de Est: un studiu comparativ între Ungaria și România” își propune să analizează percepția populației despre liderii de partid din cele două țări. Deși studiile despre percepția politică oferă o serie de explicații pentru modul în care cetățenii își formează opiniile despre liderii politici, consensul cu privire la stabilirea factorilor predominanți în modelarea percepțiilor este limitat. Contribuțiile teoretice existente subliniază câțiva factori principali ai percepției politice, cum ar fi predispozițiile interne, scurtăturile cognitive, afilierea la un partid politic, ideologia politică și trăsăturile de personalitate ale liderilor (Campbell et al., 1960; Sigel, 1964; Markus and Converse, 1979; Conover, 1981; Feldman and Conover, 1983; Miller, Wattenberg and Malanchuk, 1986; Wattenberg, 1991; Rahn, 1993; Caprara, Barbaranelli and Zimbardo, 2002; Caprara and Zimbardo, 2004; Hayes, 2005; Fridkin and Kenney, 2011; Cohen, 2015; Wyatt and Silvester, 2018; Ferreira Da Silva and Costa, 2019; Aichholzer and Willmann, 2020; Nai and Maier, 2021).

Mai mult, cercetările anterioare s-au concentrat cu precădere pe contextul electoral (Cwalina, Falkowski, and Kaid, 2000; Holian and Prysby, 2014; Coffé and Theiss-Morse, 2016; Eberl, Wagner, and Boomgaarden, 2017; Nai and Maier, 2021; Williams et al., 2018), cât și pe candidații la președinția SUA (Conover, 1981; Granberg, 1985; Kinder, 1986; Granberg, Kasmer, and Nanneman, 1988; Sullivan et al., 1990; Rahn, 1993; Funk, 1997, 1999; Hayes, 2005; Mondak and Huckfeldt, 2006; Barisione, 2009; Williams et al., 2009a; Fridkin and Kenney, 2011; Ferreira Da Silva and Costa, 2019; Pedersen, Dahlgaard, and Citi, 2019; McDonald, Karol, and Mason, 2020; Bor and Laustsen, 2021a), percepțiile despre liderii de partid din alte contexte și sisteme politice fiind mai puțin investigate.

Prin urmare, demersul științific pe care l-am inițiat explorează acest decalaj din literatura de specialitate, pentru o înțelegere nuanțată a percepției politice. Pornind de la întrebarea de cercetare: „De ce variază percepția populației despre liderii de partid?”, teza investighează modul în care cetățenii din Ungaria și România percep trăsăturile liderilor de partid, concentrându-se pe principalii factori care determină aceste percepții și variația lor. Cercetarea urmărește să stabilească o ierarhie a relevanței acestor factori, luând în considerare variabilitatea efectului acestora în funcție de context, în Ungaria și România, care prezintă o serie de caracteristici socio-politice și culturale particulare, datorită moștenirii lor comuniste, unde diferiți factori pot modela percepția în comparație cu democrațiile de lungă durată. De asemenea, cercetarea efectuată extinde

domeniul de aplicare, prin includerea mai multor studii de caz, factori și trăsături ale liderilor, sisteme politice, pentru a oferi o înțelegere cuprinzătoare a percepției politice.

Cadrul analitic

Lucrarea investighează percepțiile cetățenilor despre cele mai importante trăsături ale liderilor de partid: competența, onestitatea, încrederea, empatia și carisma, conform cercetărilor anterioare (Markus, 1982; Glass, 1985; Kinder, 1986; Miller, Wattenberg and Malanchuk, 1986; Wattenberg, 1991; Bean, 1993; Pierce, 1993; Funk, 1997, 1999; Pancer, Brown and Barr, 2001; Valgarðsson, 2020). De asemenea, sunt examinați o serie de factori determinanți la nivel individual: la nivelul populației și la nivelul liderilor.

La nivelul populației, cadrul analitic include trei factori: atașamentul față de partid, complexitatea politică și percepția similitudinii cu liderii de partid. Atașamentul față de un partid politic poate modela în mod pozitiv percepțiile despre liderii de partid, deoarece acționează ca un filtru pentru cetățeni (Campbell et al., 1960; Conover, 1981; Conover and Feldman, 1982, 1989; Feldman and Conover, 1983; Rahn, 1993; Hayes, 2005; Cohen, 2015). Complexitatea politică ridicată (cunoștințele, interesul și implicarea politică) poate avea un impact negativ asupra percepțiilor, ca urmare a concentrării pe criteriile legate de performanță, și mai puțin pe trăsăturile personale ale liderilor (Dalton, 1984; Miller, Wattenberg and Malanchuk, 1986; Pierce, 1993; Funk, 1997; Catellani and Alberici, 2012; Barnes and Beaulieu, 2019). Percepția similitudinii cetățenilor cu liderii de partid (mediul, identitatea, valorile, pozițiile politice etc. similare) poate determina evaluări pozitive despre liderii de partid cu care se identifică (Granberg and King, 1980; Granberg, 1993; Shamir, 1994; Caprara and Zimbardo, 2004; Caprara et al., 2007; Vecchione, Castro and Caprara, 2011; Aichholzer and Willmann, 2020; Meng and Davidson, 2020).

La nivelul liderilor de partid, analiza se concentrează pe trei factori: vizibilitatea, informațiile negative și vechimea în funcție. Astfel, o vizibilitate mai mare a liderilor poate conduce la o percepție pozitivă a cetățenilor (Cwalina, Falkowski and Kaid, 2000; Stevens and Karp, 2017; Geers and Bos, 2017), în timp ce informațiile negative despre lideri pot influența negativ percepțiile cetățenilor despre aceștia, cântărind mai mult decât informațiile pozitive echivalente (Lau, 1982, 1985; Klein, 1996; Bhatti, Hansen and Leth Olsen, 2013). Al treilea factor, vechimea în funcție, poate avea un efect pozitiv asupra percepțiilor cetățenilor, deoarece liderii cu o experiență vastă se bucură de încrederea cetățenilor, ca urmare a competențelor și abilităților

dezvoltate în timp (Markus, 1982; Kinder, 1986; Wattenberg, 1991; Pierce, 1993; Caprara, Barbaranelli and Zimbardo, 2002; Valgarðsson, 2020).

Metodologie

În ceea ce privește selecția cazurilor, cercetarea se concentrează pe Ungaria și România, pornind de la faptul că rezultate similare s-ar putea aplica unor contexte asemănătoare (Gustafsson, 2017): trecutul comunist, corupția ridicată, practicile clienteliste și experiențele cu partidele populiste. De asemenea, analiza include partidele parlamentare de la cele mai recente alegeri legislative (Ungaria în 2022 și România în 2020), datorită vizibilității ridicate a acestora, cât și liderii de partid din 2020, pentru acuratețea percepțiilor cetățenilor în timp. Astfel, au fost analizate percepțiile despre liderii din Ungaria: Viktor Orbán (Fidesz), Zsolt Semjén (KDNP), Ferenc Gyurcsány (DK), Anna Donáth (Momentum), Márton Gyöngyösi (Jobbik), Ágnes Kunhalmi (MSZP), Gergely Karácsony (PM), Erzsébet Schmuck (LMP) și László Toroczkai (Mi Hazánk) și din România: Marcel Ciolacu (PSD), Ludovic Orban (PNL), Florin Cîțu (PNL), Nicolae Ciucă (PNL), Dacian Cioloș (USR), Cătălin Drulă (USR), George Simion (AUR) și Hunor Kelemen (UDMR).

Datele pentru testarea ipotezei au fost colectate din două sondaje originale, efectuate pe eșantioane naționale reprezentative în Ungaria (2022) și România (2021), prin intermediul unui panel online. Percepțiile asupra trăsăturilor liderilor de partid (variabilele dependente) au fost măsurate pe o scară de zece puncte (1 - deloc, până la 10 - extrem), respondenții fiind solicitați să evalueze fiecare lider, în funcție de competență, onestitate, încredere, empatie și carismă. Factorii de percepție (variabilele independente) au fost măsurați cu precădere pe o scară de zece puncte (1 - deloc, până la 10 - extrem). Pentru a examina răspunsurile respondenților, analiza s-a bazat pe metode statistice, cum ar fi corelația bivariată și regresia multivariată. Variabila dependentă este analizată printr-un indice cumulativ al celor cinci trăsături, prin intermediul celor mai mici pătrate ordinale (OLS), iar fiecare trăsătură este examinată individual, folosind regresia logistică ordinală, pentru a evalua cei mai puternici predictorii.

Sinteza capitolelor

În ceea ce privește structura tezei de doctorat, aceasta cuprinde șapte capitole. Primul capitol prezintă cadrul teoretic, revizuieste literatura despre percepția politică și identifică decalajul de cercetare. Sunt clarificate conceptele cheie, utilizate în teză: partidele politice, liderii de partid și

percepția politică, și descrie principalele contribuții teoretice la înțelegerea percepției politice în psihologia socială: teoria balanței, teoria disonanței cognitive, teoria judecății sociale, teoriile cognitive sociale și teoriile de procesare a informațiilor. De asemenea, sunt evidențiați principalii factori ai percepției politice, identificați în literatura de specialitate: trăsăturile de personalitate, mediul și mass-media, și limitele din studiile anterioare, cu explicarea modului în care acestea vor fi abordate în teză.

Al doilea capitol conturează cadrul analitic aplicat în teză. Sunt prezentați potențialii factori ai percepției despre liderii politici la nivel sistemic, instituțional și individual, apoi factorii la nivelul populației și liderilor de partid, cât și ipotezele de lucru. De asemenea, sunt detaliate conceptualizările trăsăturilor liderilor politici, identificate în literatura de specialitate și explicate variabilele de control incluse în analiză: vârsta respondenților, educația, poziția ideologică, poziția la guvernare și vechimea partidului.

Al treilea capitol prezintă metodologia lucrării. Sunt clarificate selecția țărilor, a partidelor politice și a liderilor, operaționalizarea variabilelor și sursele datelor, cât și metodele de analiză aplicate.

Al patrulea capitol se concentrează pe evoluțiile politice din perioada post-comunistă, în Ungaria și România, cu o atenție deosebită asupra sistemelor lor politice, caracteristicilor instituționale și elementelor democratice. De asemenea, sunt examinate dinamica partidelor politice, discutând performanța lor electorală, alternanța la putere, formarea cabinetelor și crizele politice, pentru a oferi un context istoric mai detaliat.

Următorul capitol detaliază activitatea politică a liderilor, în timpul mandatului lor la conducerea partidului, examinând contextul numirii, experiența politică, conflictele interne, reformele partidului și viziunea strategică.

Al șaselea capitol analizează datele sondajului despre liderii de partid din Ungaria. Rezultatele corelațiilor și regresiiilor relevă că factorii predominanți ai percepției sunt vizibilitatea liderilor, percepția similitudinii cetățenilor cu liderii de partid și atașamentul față de un partid politic. De asemenea, sunt examinate separat efectele vechimii în funcție, ale vechimii partidului și poziției în guvern, variabile care nu au fost incluse în sondaj.

Ultimul capitol examinează datele sondajului privind liderii de partid din România. Rezultatele indică faptul că principalii factori ai percepției despre liderii de partid sunt într-o altă ierarhie, față de situația din Ungaria, și anume: percepția similitudinii cetățenilor cu liderii de

partid, atașamentul față de un partid politic și vizibilitatea liderilor. De asemenea, sunt analizate și efectele vechimii în funcție, ale vechimii partidului și poziției în guvern, variabile care nu au fost incluse în sondaj.

Concluzii

Rezultatele sondajelor efectuate indică faptul că, în Ungaria, Anna Donáth a fost evaluată drept cel mai onest, de încredere și mai empatic lider de partid, în timp ce Viktor Orbán a fost perceput ca fiind cel mai competent și mai carismatic lider de partid. În România, Nicolae Ciucă a fost evaluat cel mai bine pe toate trăsăturile, de către respondenți. Datele obținute relevă faptul că percepțiile despre liderii de partid sunt influențate de trei factori cheie: atașamentul față de partid, percepția similitudinii cetățenilor cu liderii de partid și vizibilitatea liderilor, dar efectul lor variază, în funcție de context. Astfel, în Ungaria, vizibilitatea liderilor de partid este cel mai puternic predictor al percepțiilor, urmat de percepția similitudinii cetățenilor cu liderii de partid și atașamentul față de partid, în timp ce, în România, percepția similitudinii cetățenilor cu liderii de partid este cel mai important factor al percepției, urmată de nivelul de atașament față de partid și vizibilitatea liderilor.

Datele empirice sugerează că cetățenii au mai multe șanse să aibă evaluări pozitive despre liderii de partid pe care îi văd cel mai des și cu care se identifică cel mai mult. În ceea ce privește efectele vechimii în funcție, rezultatele din Ungaria sugerează că liderii cu mai puțină experiență în funcție, sunt evaluați ca fiind mai onești, de încredere și empatici, în timp ce, în România, rezultatele nu sunt concludente, deoarece vechimea în funcție nu afectează percepția publicului.

Rezultatele pentru variabilele de control indică faptul că, în Ungaria, liderii partidelor noi și de opoziție sunt evaluați pozitiv în ceea ce privește onestitatea și empatia. În schimb, în România, liderii partidelor vechi și aflate la guvernare prezintă mai multă încredere în rândul cetățenilor, față de liderii partidelor noi și de opoziție. Mai mult, în Ungaria, liderii de partid sunt evaluați pozitiv de cetățenii tineri și educați, în timp ce, în România, de cetățenii tineri și mai puțin educați.

În general, cercetarea efectuată relevă caracterul variabil al percepțiilor despre liderii politici, în diferite contexte. Astfel, în Ungaria carisma și empatia au un rol semnificativ pentru cetățeni, posibil ca urmare a provocărilor istorice și economice, care reclamau impunerea unui lider puternic și empatic, în timp ce, în România, onestitatea și încrederea sunt considerate

esențiale de către cetățeni, ca urmare a preocupărilor primare pentru combaterea corupției la nivelul societății, care necesită lideri onești și credibili.

Cuvinte cheie: lideri de partid, percepții, trăsături, opinie publică, partizanism, cantitativ, Ungaria, România

Bibliografie

- Aichholzer, J. and Willmann, J. (2020) 'Desired personality traits in politicians: Similar to me but more of a leader', *Journal of Research in Personality*, 88.
- Barisione, M. (2009) 'Valence image and the standardisation of democratic political leadership', *Leadership*, 5(1), pp. 41–60.
- Barnes, T.D. and Beaulieu, E. (2019) 'Women Politicians, Institutions, and Perceptions of Corruption', *Comparative Political Studies*, 52(1), pp. 134–167.
- Bean, C. (1993) 'The Electoral Influence of Party Leader Images in Australia and New Zealand', *Comparative Political Studies*, 26(1), pp. 111–132.
- Bhatti, Y., Hansen, K.M. and Leth Olsen, A. (2013) 'Political hypocrisy: The effect of political scandals on candidate evaluations', *Acta Politica*, 48(4), pp. 408–428.
- Bor, A. and Laustsen, L. (2021a) 'Candidate evaluations across the aisle: Cross-cultural evidence that out-partisans value candidate warmth more than in-partisans', *European Journal of Political Research*, pp. 1–23.
- Campbell, A. et al. (1960) *The American Voter*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Caprara, G.V. and Zimbardo, P.G. (2004) 'Personalizing politics: A congruency model of political preference', *American Psychologist*, 59(7), pp. 581–594.
- Caprara, G.V. et al. (2007) 'When likeness goes with liking: The case of political preference', *Political Psychology*, 28(5), pp. 609–632.
- Caprara, G.V., Barbaranelli, C. and Zimbardo, P.G. (2002) 'When parsimony subdues distinctiveness: Simplified public perceptions of politicians' personality', *Political Psychology*, 23(1), pp. 77–95.
- Carnes, N. and Lupu, N. (2016) 'Do voters dislike working-class candidates? Voter biases and the descriptive underrepresentation of the working class', *American Political Science Review*, 110(4), pp. 832–844.

- Catellani, P. and Alberici, A.I. (2012) 'Does the Candidate Matter? Comparing the Voting Choice of Early and Late Deciders', *Political Psychology*, 33(5), pp. 619–634.
- Coffé, H. and Theiss-Morse, E. (2016) 'The effect of political candidates' occupational background on voters' perceptions of and support for candidates', *Political Science*, 68(1), pp. 55–77.
- Cohen, J.E. (2015) 'Success in Congress and Perceptions of Presidential Strength', in *Presidential Leadership in Public Opinion*. Cambridge University Press, pp. 63–106.
- Conover, P.J. (1981) 'Political Cues and the Perception of Candidates', *American Politics Quarterly*, 9(4), pp. 427–448.
- Conover, P.J. and Feldman, S. (1982) 'Projection and the Perception of Candidates' Issue Positions', *The Western Political Quarterly*, 35(2), pp. 228–244.
- Conover, P.J. and Feldman, S. (1989) 'Candidate Perception in an Ambiguous World: Campaigns, Cues, and Inference Processes', *American Journal of Political Science*, 33(4), p. 912.
- Cwalina, W., Falkowski, A. and Kaid, L.L. (2000) 'Role of Advertising in Forming the Image of Politicians: Comparative Analysis of Poland, France, and Germany', *Media Psychology*, 2(2), pp. 119–146.
- Dalton, R.J. (1984) 'Cognitive Mobilization and Partisan Dealignment in Advanced Industrial Democracies', *The Journal of Politics*, 46(1), pp. 264–284.
- Eberl, J.M., Wagner, M. and Boomgaarden, H.G. (2017) 'Are Perceptions of Candidate Traits Shaped by the Media? The Effects of Three Types of Media Bias', *International Journal of Press/Politics*, 22(1), pp. 111–132.
- Feldman, S. and Conover, P.J. (1983) 'Candidates, Issues and Voters: The Role of Inference in Political Perception', *The Journal of Politics*, 45(4), pp. 810–839.
- Ferreira Da Silva, F. and Costa, P. (2019) 'Do we need warm leaders? Exploratory study of the role of voter evaluations of leaders' traits on turnout in seven European countries', *European Journal of Political Research*, 58(1), pp. 117–140.

Fridkin, K.L. and Kenney, P.J. (2011) 'The role of candidate traits in campaigns', *Journal of Politics*, 73(1), pp. 61–73.

Funk, C.L. (1997) 'Implications of political expertise in candidate trait evaluations', *Political Research Quarterly*, 50(3), pp. 675–697.

Funk, C.L. (1999) 'Bringing the candidate into models of candidate evaluation', *Journal of Politics*, 61(3), pp. 700–720.

Geers, S. and Bos, L. (2017) 'Priming Issues, Party Visibility, and Party Evaluations: The Impact on Vote Switching', *Political Communication*, 34(3), pp. 344–366.

Glass, D.P. (1985) 'Evaluating presidential candidates: Who focuses on their personal attributes?', *Public Opinion Quarterly*, 49(4), pp. 517–534.

Granberg, D. (1985) 'An anomaly in political perception', *Public Opinion Quarterly*, 49(4), pp. 504–516.

Granberg, D. (1993) 'Political Perception', in S. Iyengar and W.J. McGuire (eds) *Explorations in Political Psychology*. Durham: Duke University Press, pp. 70–113.

Granberg, D. and King, M. (1980) 'Cross-lagged panel analysis of the relation between attraction and perceived similarity', *Journal of Experimental Social Psychology*, 16(6), pp. 573–581.

Granberg, D., Kasmer, J. and Nanneman, T. (1988) 'An empirical examination of two theories of political perception', *Political Research Quarterly*, 41(1), pp. 29–46.

Hayes, D. (2005) 'Candidate qualities through a partisan lens: A theory of trait ownership', *American Journal of Political Science*, 49(4), pp. 908–923.

Holian, D.B. and Prysby, C.L. (2014) 'Candidate Character Traits in the 2012 Presidential Election', *Presidential Studies Quarterly*, 3(3), pp. 143–168.

Kinder, D.R. (1986) 'Presidential character revisited', in R.R. Lau and D.O. Sears (eds) *Political cognition: The nineteenth Annual Carnegie Symposium on Cognition*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum, pp. 233–256.

Klein, J.G. (1996) 'Negativity in Impressions of Presidential Candidates Revisited: The 1992 Election', *Personality and Social Psychology Bulletin*, 22(3), pp. 288–295.

- Lau, R.R. (1982) 'Negativity in political perception', *Political Behavior*, 4(4), pp. 353–377.
- Lau, R.R. (1985) 'Two Explanations for Negativity Effects in Political Behavior', *American Journal of Political Science*, 29(1), p. 119.
- Markus, G.B. (1982) 'Political Attitudes during an Election Year: A Report on the 1980 NES Panel Study', *American Political Science Review*, 76(3), pp. 538–560.
- Markus, G.B. and Converse, P.E. (1979) 'A Dynamic Simultaneous Equation Model of Electoral Choice', *American Political Science Review*, 73(4), pp. 1055–1070.
- McDonald, J., Karol, D. and Mason, L. (2020) "'An Inherited Money Dude from Queens County": How Unseen Candidate Characteristics Affect Voter Perceptions', *Political Behavior*, 42(3), pp. 915–938.
- Meng, M.D. and Davidson, A. (2020) 'A Vote of Competence: How a Similar Upbringing to Political Candidates Influences Voting Choice', *Journal of Public Policy and Marketing*, 39(4), pp. 396–411.
- Miller, A.H., Wattenberg, M.P. and Malanchuk, O. (1986) 'Schematic Assessments of Presidential Candidates', *American Political Science Review*, 80(2), pp. 521–540.
- Mondak, J.J. and Huckfeldt, R. (2006) 'The accessibility and utility of candidate character in electoral decision making', *Electoral Studies*, 25(1), pp. 20–34.
- Nai, A. and Maier, J. (2021) 'Teflon Trump? Shifting Public Perceptions of Donald Trump's Personality Traits across Four Studies over 18 Months', *International Journal of Public Opinion Research*, 33(2), pp. 294–314.
- Pancer, S.M., Brown, S.D. and Barr, C.W. (1999) 'Forming impressions of political leaders: A cross-national comparison', *Political Psychology*, 20(2), pp. 345–368.
- Pedersen, R.T., Dahlgard, J.O. and Citi, M. (2019) 'Voter reactions to candidate background characteristics depend on candidate policy positions', *Electoral Studies*, 61(May).
- Pierce, P.A. (1993) 'Political Sophistication and the Use of Candidate Traits in Candidate Evaluation', *Political Psychology*, 14(1), p. 21.

- Rahn, W.M. (1993) 'The Role of Partisan Stereotypes in Information Processing about Political Candidates', *American Journal of Political Science*, 37(2), p. 472.
- Shamir, B. (1994) 'Ideological Position, Leaders' Charisma, and Voting Preferences: Personal vs. Partisan Elections', *Political Behavior*, 16(2), pp. 265–287.
- Sigel, R.S. (1964) 'Effect of partisanship on the perception of political candidates', *Public Opinion Quarterly*, 28(3), pp. 483–496.
- Stevens, D. and Karp, J.A. (2012) 'Leadership traits and media influence in Britain', *Political Studies*, 60(4), pp. 787–808.
- Sullivan, J.L. et al. (1990) 'Candidate Appraisal and Human Nature: Man and Superman in the 1984 Election', *Political Psychology*, 11(3), pp. 459–484.
- Valgarðsson, V.O. et al. (2020) 'The Good Politician and Political Trust: An Authenticity Gap in British Politics?', *Political Studies*, pp. 1–23.
- Vecchione, M., Castro, J.L.G. and Caprara, G.V. (2011) 'Voters and leaders in the mirror of politics: Similarity in personality and voting choice in Italy and Spain', *International Journal of Psychology*, 46(4), pp. 259–270.
- Wattenberg, M.P. (1991) *The rise of candidate-centered politics: Presidential elections of the 1980s*. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press.
- Williams, E.A. et al. (2009) 'Crisis, charisma, values, and voting behavior in the 2004 presidential election', *Leadership Quarterly*, 20(2), pp. 70–86.
- Williams, E.A. et al. (2018) 'Did charisma "Trump" narcissism in 2016? Leader narcissism, attributed charisma, value congruence and voter choice', *Personality and Individual Differences*, 130, pp. 11–17.
- Wyatt, M. and Silvester, J. (2018) 'Do voters get it right? A test of the ascription-actuality trait theory of leadership with political elites', *Leadership Quarterly*, 29(5), pp. 609–621.
- Gustafsson, J. (2017) 'Single case studies vs. multiple case studies: A comparative study', *Academy of Business, Engineering and Science Halmstad University, Sweden*, pp. 1–15.